

CIVILLY RESPONSIBLE PARTY IN THE NEW CRIMINAL PROCEDURE CODE

George Coca

Assoc. Prof., PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract: According to art. art. 86 of the Code of Criminal Procedure, civilly responsible party is the person who, according to civil law, has legal or conventional obligation to repair the damage caused wholly or partly by the offense and who is called upon to respond in the criminal process it is part and civilly responsible party is called. Material office regarding civil law is the art. 1373 of the Civil Code regulating a form of vicarious liability, that liability of principals for servants. Thus, the principal is required to make good the damage caused by its servants whenever the offense committed by them related to the duties or functions assigned purpose. It is the principal who, pursuant to a contract or in law, exercise direction, supervision and control over the staff fulfilling certain positions or assignments in his interest or the other. The principal does not respond by proving that the victim knew or, as circumstances may know, at the time he committed the prejudicial act, the servant acted unrelated to the duties and functions entrusted to order.

Keywords: Criminal Procedure Code, part criminal, part civilly responsible, criminal judgment, prosecution, judgment

1. Noțiuni introductive

Procesul penal este o activitate reglementată de lege¹ în mod minuțios, în sensul că sunt strict reglementate în cele mai mici amănunte aspectele ce țin de derularea procesului penal²(exemplu: durata măsurilor preventive, perioada în care se poate efectua percheziția, modul de obținere a probelor etc.), la care participă organele judiciare³, părțile⁴, subiecții procesuali principali⁵, alți participanți⁶ în scopul constatării la TIMP și ÎN MOD COMPLET a faptelor care constituie infracțiuni pentru ca nici o persoană care a săvârșit o infracțiune să nu rămână nepedepsită iar persoanele care nu au săvârșit infracțiuni să nu fie pedepsite pe nedrept.

¹ Codul de procedură penală, Legea nr. 135 din 2010

² Nu întâmplător se spune că Științele penale în sens de Drept penal și Drept procesual penal sunt matematica științelor sociale

³ Organele de urmărire penală (respectiv organele de cercetare penală ale poliției judiciare, organele de cercetare penală speciale, Ministerul Public adică procurorii), Judecătorul de cameră preliminară, Judecătorul de drepturi și libertăți, Instanțele de judecată

⁴ Inculpatul, partea civilă și PARTEA RESPONSABILĂ CIVILMENTE

⁵ Suspectul și persoana vătămată

⁶ Experți, interpreți, martori, agenți procedurali, reprezentanții Jandarmeriei (sunt cei care asigură la cerere solemnitatea ședinței de judecată) AVOCATUL

Procesul penal așadar, este o activitate complexă a cărei realizare implică intervenția unor persoane obligate sau interesate să participe, în vederea rezolvării conflictului născut prin săvârșirea infracțiunii.⁷

Instituția care reglementează aceste aspecte este Participanții în procesul penal.

Așadar partea responsabilă civilmente este un participant la procesul penal, mai precis o parte în procesul penal alături de inculpat și partea civilă.

Facem convenita precizare că dacă în ceea ce privește inculpatul această parte nu poate să lipsescă din nici un proces penal, în unele procese este posibil să nu întâlnim parte responsabilă civilmente și parte civilă. Discutăm de situația în care în procesul penal se exercită numai acțiunea penală. Mai trebuie să mai spunem că în procesul penal se exercită obligatoriu o acțiune penală⁸, iar atunci când în urma săvârșirii infracțiunii s-a produs și un prejudiciu se exercită și o acțiune civilă.

Acțiunea penală are ca scop tragerea la răspundere penală a inculpatului iar acțiunea civilă are ca scop tragerea la răspundere civilă delictuală⁹ a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale¹⁰. A se vedea în acest sens decizia nr. 17 din 5 octombrie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție.¹¹

2. Calitatea de parte responsabilă civilmente

Răspunderea penală este strict personală. Spre deosebire de aceasta, în dreptul civile este reglementată și răspunderea pentru fapta altuia. Pe această concepție este întemeiată cerința ca în procesul penal să existe o parte care răspunde numai din punct de vedere civil. Consecvență unui asemenea punct de vedere, reglementarea procesual penală română din trecut a prevăzut că poate fi introdusă în cauza penală partea responsabilă civilmente, care răspunde, potrivit legii civile pentru inculpat. În această concepție partea responsabilă civilmente este o persoană a cărei răspundere este angajată exclusiv pentru fapta altuia.¹²

Potrivit art. 86 Cod procedură penală, partea responsabilă civilmente este persoana care, potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces și este parte în procesul penal.

Sediul materiei îl reprezintă art. 1373 din Noul cod civil: Răspunderea comitenților pentru prepuși

(1)Comitentul este obligat să repara prejudiciul cauzat de prepușii săi ori de câte ori fapta săvârșită de aceștia are legătură cu atribuțiile sau cu scopul funcțiilor încredințate.

⁷ Ion Neagu, *Tratat de procedură penală, Partea generală*, Ediția a II a revăzută și adăugită, 2010, Editura Universul Juridic pag. 122

⁸ Evident cu excepțiile prevăzute de lege când exercitarea acțiunii penale este ținută de îndeplinirea unor condiții cum ar fi spre exemplu plângerea prealabilă etc.

⁹ Conform articolului 1349 din Codul Civil care reglementează răspunderea delictuală, orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane. Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repara integral. În cazurile anume prevăzute de lege, o persoană este obligată să repara prejudiciul cauzat de fapta altuia, de lucrurile ori animalele aflate sub paza sa, precum și de ruina edificiului. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defecte se stabilește prin lege specială.

¹⁰ Art. 19 Cod procedură penală

¹¹ Admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în consecință: În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 19 din **Codul de procedură penală** stabilește: În cauzele penale având ca obiect infracțiunile de evaziune fiscală prevăzute în Legea nr. **241/2005**, instanța, soluționând acțiunea civilă, dispune obligarea inculpatului condamnat pentru săvârșirea acestor infracțiuni la plata sumelor reprezentând obligația fiscală principală datorată și la plata sumelor reprezentând obligațiile fiscale accesorii datorate, în condițiile **Codului de procedură fiscală**. Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 474 alin. (4) din **Codul de procedură penală**. Pronunțată în ședință publică, astăzi, 5 octombrie 2015.

¹² Nicolae Volonciu, *Tratat de procedură penală, Partea generală*, Vol I Editura Paideia pag. 192

(2) Este comitent cel care, în virtutea unui contract sau în temeiul legii, exercită direcția, supravegherea și controlul asupra celui care îndeplinește anumite funcții sau însărcinări în interesul său ori al altuia.

(3) Comitentul nu răspunde dacă dovedește că victima cunoștea sau, după împrejurări, putea să cunoască, la data săvârșirii faptei prejudiciabile, că prepusul a acționat fără nicio legătură cu atribuțiile sau cu scopul funcțiilor încredințate.

Din noua reglementare a părții responsabile civilmente reiese o problemă care a trebuit să fie dezlegată de către Înalta Curte de Casație și Justiție și anume dacă societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente pe de o parte și dacă este obligată singură să repare prejudiciul.

Astfel prin Decizia nr. 1 din 2016¹³ Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat în sensul că în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.

3. Drepturile părții responsabile civilmente.

În cursul procesului penal, partea responsabilă civilmente are drepturile prevăzute la art. 81 Cod procedură penală.

Acestea sunt:

- a) dreptul de a fi informată cu privire la drepturile sale;
- b) dreptul de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, de a ridica excepții și de a pune concluzii;
- c) dreptul de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei;
- d) dreptul de a fi informată, într-un termen rezonabil, cu privire la stadiul urmăririi penale, la cererea sa expresă, cu condiția de a indica o adresă pe teritoriul României, o adresă de poștă electronică sau mesagerie electronică, la care aceste informații să îi fie comunicate;
- e) dreptul de a consulta dosarul, în condițiile legii;
- f) dreptul de a fi ascultată;
- g) dreptul de a adresa întrebări inculpatului, martorilor și experților;
- g¹) dreptul de a beneficia în mod gratuit de un interpret atunci când nu înțelege, nu se exprimă bine sau nu poate comunica în limba română. În cazurile urgente se pot folosi mijloace tehnice de comunicare, dacă se apreciază că acest lucru este necesar și că nu împiedică exercitarea drepturilor persoanei vătămate;

¹³ DECIZIE nr. 1 din 15 februarie 2016 referitoare la interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din [Codul de procedură penală](#) stabilește că: în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă. Admite recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și în consecință: În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 86 din [Codul de procedură penală](#) stabilește că: În cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă. Obligatorie, conform dispozițiilor art. 474 alin. (4) din [Codul de procedură penală](#). Pronunțată în ședința publică din 15 februarie 2016.

- g²)dreptul de a i se comunica traducerea într-o limbă pe care o înțelege a oricărei soluții de netrimiteră în judecată, atunci când nu înțelege limba română;
- h)dreptul de a fi asistată de avocat sau reprezentată;
- i)dreptul de a apela la un mediator, în cazurile permise de lege;
- j)alte drepturi prevăzute de lege.

(2)Persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală printr-o faptă penală pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu și care nu dorește să participe la procesul penal trebuie să înștiințeze despre aceasta organul judiciar, care, dacă apreciază necesar, o va putea audia în calitate de martor.

Drepturile părții responsabile civilmente se exercită în limitele și în scopul soluționării acțiunii civile.

4. Aspecte de drept comparat față de prevederile vechiului Cod de procedură penală

În urma analizării celor două reglementări procesual penale am sesizat următoarele aspecte de drept comparat:

- a. Definiția părții responsabile civilmente diferă în sensul că dacă Vechiul Cod de procedură penală se referea la o răspundere potrivit legii civile pentru faptele provocate prin fapta învinutului sau inculpatului, în noua reglementare este vorba despre o răspundere potrivit legii civile dar se instituie obligația legală sau CONVENȚIONALĂ de a repara ÎN ÎNTREGIME SAU ÎN PARTE SINGURĂ SAU ÎN SOLIDAR PREJUDICIUL CAUZAT PRIN INFRACTIUNE.
- b. În ceea ce privește momentul procesual până la care poate fi introdusă în procesul penal partea responsabilă civilmente dacă după vechea reglementare acest moment era fie pe parcursul urmăririi penale fie până la citirea actului de sesizare după noua reglementare introducerea în procesul penal se poate face până la începerea cercetării judecătorești, evident că se subînțelege că și pe timpul urmăririi penale.
- c. Dacă potrivit Vechiului Cod procedură penală procurorul exercita acțiunea civilă numai atunci când persoana vătămată era o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitatea de exercițiu restrânsă în condițiile Noului Cod de procedură penală atunci când exercită acțiunea civilă (tot în condițiile prevăzute în veche reglementare procesual penală) procurorul este obligat să ceară introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente până la începerea cercetării judecătorești.
- d. În ceea ce privește drepturile părții responsabile civilmente Vechiul Cod de procedură penală prevedea că partea responsabilă civilmente are toate drepturile pe care legea le prevede pentru învinuit sau inculpat. În noua reglementare în esență lucrurile stau la fel atâta doar că se referă numai la inculpat. Drept este că persoana față de care s-a dispus începerea urmăririi penale nu mai are calitatea de învinuit ci de suspect, dar având în vedere că potrivit Noului Cod de procedură penală suspectul și inculpatul au aceleași drepturi nu ni se pare o diferență între reglementări.

Și totuși există și o asemănare între cele două reglementări și anume momentul până la care partea responsabilă civilmente poate interveni în procesul penal și anume până la terminarea cercetării judecătorești la prima instanță luând procedura din stadiul în care se află în momentul intervenției.

BIBLIOGRAPHY

1. Legea nr. 135 din 2010-Noul Cod de procedură civilă,
2. Noul Cod Civil actualizat 2016 - Legea 287/2009,
3. Ion Neagu, Tratat de procedură penală, Partea generală, Ediția a II a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, 2010,
4. Nicolae Volonciu, Tratat de procedură penală, Partea Generală, Vol.I Ediția a III a revizuită și adăugită, Editura Paidea,
5. Coca George, Procedura penală, 2012, Editura Universul Juridic,
6. Coca George, Elemente de drept procesual penal- Explicații teoretice și jurisprudență, Editura Fundației România de Mâine, 2012,
7. Coca George Studii dedrept penal, drept penal comunitar și administrativ (achiziții publice), Editura Universul juridic 2014,
8. Coca George, Instituții de drept procesual penal, Volumul I. Partea Generală, Editura Wolters Kluwer, 2010,
9. Coca George, Procedura penală, Partea Generală, Teste -grilă, schițe, scheme, conform Noului Cod de procedură penală.